

ارائه مدل علی پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس ویژگی های شخصیتی با میانجی گری مهارت‌های تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی شهید بهشتی

Defining Prediction Model of Academic Progress Based on Personality Traits Mediated by Academic Skills for Students of Shahid Beheshti University of Medical Science Medicine in

سمیه شعبانی^۱، حسن پاشا شریفی^۲، مالک میرهاشمی^۳، صغری ابراهیمی قوام^۴

چکیده

Abstract

The present research is to define an anticipation model of academic progress based on personality traits mediated by academic skills using structural equation modeling. Multistage cluster sampling method was conducted in Shahid Beheshti University of Medical Science to select a sample of 419 students to complete the Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-I). To explore relationships among variables, structural equation method was applied. The structural model among variables (academic progress, academic skills and personality traits) indicated goodness of fit. The results showed coefficient of relationship between emotional instability and academic progress as negative and coefficients related to other traits as positive. Furthermore the

هدف از پژوهش حاضر، ارائه مدل پیش بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس ویژگی های شخصیتی با میانجی گری مهارت‌های تحصیلی با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاری بود. از جامعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نمونه گیری به صورت خوشه ایی چند مرحله ایی انجام شد و نمونه ایی شامل ۴۱۹ نفر به پرسشنامه سنجش صفات شخصیتی NEO-PI-R و پرسشنامه مهارت‌های تحصیلی پاسخ دادند. در این پژوهش از روش معادلات ساختاری برای بررسی روابط بین متغیرها استفاده شد. مدل ساختاری بین متغیرها (پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های

۱. دکترای تخصصی، گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۲. گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۳. گروه روان شناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۴. دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

coefficient of relationship between personality trait of openness to experience and academic progress was not significant. Also, the results supported the research hypothesis about the mediating role of academic skills respected to the relationship between personality traits and academic progress. **Keywords:** academic progress, academic skills, personality traits, structural equation modeling.

تحصیلی و ویژگی های شخصیتی) دارای برآزش مناسبی بود. نتایج نشان داد ضرایب مربوط به ویژگی بی ثباتی هیجانی با مهارت و پیشرفت تحصیلی منفی و ضرابی مربوط به سایر ویژگی های شخصیتی با مهارت و پیشرفت تحصیلی مثبت است. همچنین ضریب مربوط به رابطه بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی معنی دار نمی باشد. همچنین نتایج به دست آمده نشان داد فرضیه پژوهش مبنی بر نقش میانجی مهارت های تحصیلی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی مورد تایید قرار می گیرد.

واژه‌های کلیدی: پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های تحصیلی، ویژگی های شخصیتی، مدل یابی معادلات ساختاری

مقدمه

مفهوم یادگیری، پیشرفت تحصیلی و تفاوت های فردی یکی از موضوعات بنیادی در روان شناسی نوین است. پیشرفت تحصیلی طبق آخرین تعریف های موجود به مقدار دانش و مهارت های به دست آمده توسط فراگیر در دوره های متعدد تحصیلی گفته می شود (انال و هریسون^۱، ۲۰۱۳). همچنین امروزه این دیدگاه که تفاوت های یادگیری افراد صرفاً ناشی از تفاوت های هوش و توانایی شناختی آن هاست، کاملاً تغییر یافته است و مشخص شده است که عوامل دیگری همچون ویژگی های شخصیتی، دشواری تکلیف، عوامل انگیزشی و مهارت های تحصیلی نیز در این امر موثرند. با توجه به این که بهبود کیفیت آموزشی و سرمایه گذاری بر منابع آموزشی و انسانی از عوامل موثر بر توسعه همه جانبه کشورها محسوب می شود، پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز از جمله اهداف اساسی برنامه های آموزشی است. بر همین اساس، یافتن عوامل موثر

1. Oneale & Harrison

بر موفقیت تحصیلی از جمله موضوعات مورد علاقه پژوهشگران و صاحب نظران علوم تربیتی بوده است. پژوهش ها نشان داده اند که توانایی تحصیلی و آزمون های پیشرفت سنتی فقط کمی از تغییرپذیری تفاوت های فردی را در پیشرفت تحصیلی توجیه می کنند. لذا مطالعات زیادی درباره نقش عوامل غیر تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی و در نهایت بهبود عملکرد انجام شده است (محمودی و جوادی، ۱۳۹۲).

ادبیات پژوهش نشان می دهد که دو طبقه مشخص از متغیرهای پیش بینی کننده در بررسی تفاوت های فردی در قلمرو پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار گرفته اند. طبقه اول شامل اندازه های شناختی از قبیل آزمون های پیشرفت و آزمون های توانش^۱ است. محققان بیان کرده اند که استفاده از آزمون های توانش و پیشرفت تحصیلی سنتی توانایی پیش بینی عملکرد تحصیلی افراد را داشته اند، چرا که عملکرد قبلی فرد و سطح توانایی او عملکرد آتی او را مشخص می کنند. طبقه دوم اندازه های مورد استفاده برای پیش بینی تفاوت های فردی در عملکرد تحصیلی، اندازه های غیر شناختی هستند. مطالعات فراوانی نقش پیش بینی کننده متغیرهای غیر شناختی را در پیشرفت تحصیلی بررسی کرده اند. این اندازه ها شامل خود پنداشت، اعتماد به نفس و حرمت خود، روی آورده های یادگیری^۲ (زانگ، ۲۰۰۴؛ بوستا، پرینس، التات و ها کامر، ۲۰۰۰)، رگه های شخصیت (داف، بویل، دانلیو و فرگوسن، ۲۰۰۵)، سبک های تفکر (زانگ، ۲۰۰۴؛ زانگ، ۲۰۰۵) و عوامل جمعیت شناختی از قبیل جنس، سن، طبقه اجتماعی - اقتصادی (زانگ، ۲۰۰۴) هستند.

در راستای تاثیر عوامل دیگر بر پیشرفت تحصیلی، به ویژه تفاوت های فردی، خصوصیات شخصیتی مورد توجه قرار گرفته اند. تبیین تغییرپذیری نمرات عملکرد تحصیلی دانشجویان با تأکید بر اندازه های ناوابسته به توانایی از قبیل صفات شخصیت حجم قابل ملاحظه ایی از مطالعات را به خود اختصاص داده است. به عبارت دیگر تبیین محدود تغییرپذیری نتایج تحصیلی دانشجویان با تأکید بر اندازه های شناختی، محققان را نسبت به اهمیت نقش متغیرهای مستقل از توانایی، بیش از پیش آگاه کرد.

لوین (۱۹۶۵، نقل از کونارد^۳، ۲۰۰۷) خاطر نشان ساخت که ضرورت توجه به نقش صفات شخصیت در تبیین عملکرد تحصیلی افراد مطالعات فراوانی را به همراه داشته است. این در حالی است که پیش بینی عملکرد تحصیلی، یکی از موضوعات محوری مورد علاقه روان شناسی تربیتی است. در این راستا به رغم وجود حجم کثیری از مطالعات درباره نقش آزمون های هوش و توانایی در پیش بینی عملکرد تحصیلی، تحقیقات اخیر تأکید کرده اند که عوامل شخصیتی به ویژه در سطوح

1 . Ability tests
2 . Learning approaches
3 . Conard

بالاتر تحصیلات رسمی، در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی، نقش به‌سزایی ایفا می‌کنند (چامورو-پرموزیک و فرهنگ، ۲۰۰۳؛ به نقل از شکری و همکاران، ۱۳۸۷).

اسپینات^۱ و همکاران، صفات مهم شخصیتی را در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با اهمیت یافتند (اسپینات، فرویدنتالر، نوبائتر^۲، ۲۰۱۰). همچنین هولوچر^۳ و همکاران دریافتند که صفات شخصیتی با افزایش انگیزش، تحمل ناکامی‌ها و شکست‌ها و کنترل هیجانات می‌تواند به عنوان یک مولفه پیش‌بینی‌کننده قوی از پیشرفت تحصیلی باشد (هولوچر، شوبهارت و ویلفلینگر^۴، ۲۰۱۳). برای نمونه مطابق با مدل پنج‌عاملی شخصیت که طبقه‌بندی جامعی از تفاوت‌های فردی در شخصیت محسوب می‌شود، وظیفه‌شناسی و گشودگی به تجربه به طرز قدرتمندی با پیشرفت تحصیلی در رابطه هستند (کاپرارا، و کچیون، الساندري، گرینو و باربارانلی^۵، ۲۰۱۱).

نتایج پژوهش‌ها در زمینه ارتباط عامل‌های شخصیت و پیشرفت تحصیلی متناقض است. مثلاً کاردام و کراییک (۲۰۰۱) در مطالعه‌ای ارتباط صفات شخصیت و پیشرفت تحصیلی، روابط مثبت و معناداری میان عامل‌های سازگاری و روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی یافتند، اما رابطه معناداری میان برون‌گرایی، وظیفه‌شناسی و پذیرش با پیشرفت تحصیلی نیافتند (کاردام و ریپیک، ۲۰۰۱). اما کارتکو و هانا (۲۰۰۴) در پژوهشی به رابطه منفی و معنادار میان روان‌رنجورخویی و پیشرفت تحصیلی و به رابطه مثبت و معنادار میان وظیفه‌شناسی و پذیرش با پیشرفت تحصیلی رسیدند، اما گزارش کردند میان برون‌گرایی و پذیرش با پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین شکری و همکاران (۱۳۸۷) به رابطه مثبت و معنادار میان عامل‌های برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی با پیشرفت تحصیلی و به رابطه منفی و معنادار میان عامل روان‌رنجورخویی با پیشرفت تحصیلی دست یافتند.

همچنین نتایج پژوهش پورپات (۲۰۱۰) در بررسی ارتباط میان شخصیت و عملکرد تحصیلی با استفاده از فرا تحلیل نشان داد که عملکرد تحصیلی ارتباط معنی‌دار و مثبت با سازگاری، وظیفه‌شناسی و باز بودن نسبت به تجربه دارد. در همین راستا روستا و ساندر، بک‌سرروم^۶ و استنبرگ (۲۰۱۱) در مطالعه خود با عنوان ویژگی‌های شخصیتی و هوش عمومی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های عملکرد تحصیلی نشان دادند که نتایج مدل معادلات ساختاری بیانگر آن است که هوش عمومی، وظیفه‌شناسی، برون‌گرایی و روان‌رنجورخویی روی هم‌رفته با عملکرد تحصیلی ارتباط معناداری دارند.

-
1. Spinath
 2. Neubauer
 3. Holocher
 4. Schubhart & Wilflinger
 5. Caprara, Vecchione, Alessandri, Gerbino & Barbaranelli
 6. Rosander & Backstrom

همچنین علی پور (۱۳۹۴) نیز در پژوهشی با عنوان بررسی نقش واسطه‌ای هوش فرهنگی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه‌های شمال خوزستان از طریق الگویابی معادلات ساختاری و تحلیل مسیر نشان داد که پنج عامل شخصیتی به واسطه هوش فرهنگی می‌توانند بر مهارت‌های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی تاثیر گذار باشند.

از سوی دیگر بسیاری از دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی نیز مانند دانشجویان دیگر در بدو ورود به دانشگاه با حجم عظیمی از مطالب درسی مواجه می‌شوند و وقت زیادی را برای یادگیری این مطالب اختصاص می‌دهند، اما از پیشرفت تحصیلی خود راضی نیستند. بسیاری از روانشناسان دریافتند که عدم موفقیت تحصیلی بسیاری از دانشجویان نه به این خاطر است که توانایی ذهنی خوبی ندارند، بلکه آن‌ها نمی‌دانند چگونه مطالعه کنند، و یا به عبارت دیگر از مهارت‌های یادگیری و مطالعه اطلاع چندانی ندارند (پیندار^۱، ۲۰۰۰؛ به نقل از بادله شوموشکی، حسینی، چرکزی و همکاران، ۱۳۹۲).

دانشجویان زیادی زمانی که به دانشگاه وارد می‌شوند در خصوص مهارت‌های ضروری در دانشگاه که یکی از آن‌ها مهارت مطالعه و یادگیری است، اطلاعات کمی دارند. دانشجویان باید بتوانند تاثیر استفاده از این مهارت‌ها را در دانشگاه مورد ارزیابی قرار دهند و با توجه به نتایج آن‌ها، از آن‌ها استفاده نمایند (راشل^۲ و همکاران، ۲۰۰۷). با توجه به مطالب اشاره شده راهبردهای مطالعه و یادگیری یک فرایند سیستماتیک است که توسط یادگیرندگان مورد استفاده قرار می‌گیرد و باعث درک عمیق و وسیع از مطالب خوانده شده می‌شود و شامل به‌کارگیری بعضی از رفتارها و افکار و عملکردها در فرایند یادگیری باهدف کسب اطلاعات بیشتر و ذخیره‌سازی دانش‌های جدید در حافظه و ارتقای مهارت‌ها است (کورکت^۳ و همکاران، ۲۰۰۶، به نقل از صاحب‌الزمانی و زیرک، ۱۳۹۰). این راهبردها شامل نگرش، مدیریت زمان، انگیزش، اضطراب، تمرکز، راهنمای مطالعه، راهبردهای آزمون، خودآزمایی و انتخاب ایده اصلی است (وینشتاین^۴ و همکاران، ۲۰۰۲، به نقل از صاحب‌الزمانی و زیرک، ۱۳۹۰).

پژوهش‌های زیادی نشان می‌دهد که دانشجویانی که در خصوص راهبردهای مطالعه و یادگیری نسبت به دانشجویان دیگر در سطح پایین‌تری قرار دارند و دانشجویانی که در دوره دبیرستان با راهبردهای مطالعه و یادگیری آشنایی نداشته‌اند، در دوره تحصیلی خود در دانشگاه مشکلات بیشتری در خصوص به‌کار بستن اطلاعات و دانش خود و نیز طی کردن مقاطع تحصیلی پی‌درپی

1 .Pindar JA

2 . Rachal K C et.al

3 .Corket G K et.al

4 . Weinstein C E et.al

دارند (هولند^۱، ۲۰۰۶). بر اساس پژوهش‌های ذکر شده به نظر می‌رسد تفاوت بین نمرات دانشجویان با نمرات بالا و پایین به دلیل مهارت‌های یادگیری و شیوه‌های مطالعه متفاوت آن‌هاست و عاملی که باعث این تفاوت افراد از یکدیگر می‌شود روش‌های خاص مطالعه و یادگیری آن‌هاست. بنابراین به نظر می‌رسد برای این‌که دانشجویان در دانشگاه عملکرد مناسبی داشته باشند، باید از مهارت‌های تحصیلی و راهبردهای یادگیری متفاوتی استفاده کنند. در نتیجه مهارت‌های تحصیلی به یادگیرندگان کمک می‌کند که از عهده موقعیت‌های گوناگون یادگیری به‌طور کارآمدتر و مؤثرتری برآیند، به گونه‌ای که اطلاعات جدید کسب‌شده، نگهداری و در یادگیری‌های بعدی به کار گرفته می‌شوند.

پژوهش‌های بوهلر و همکاران (۲۰۰۱) نشان می‌دهند که می‌توان از طریق رویکردهای یادگیری دانشجویان، که مهارت‌های مطالعه یا عادات مطالعه را شامل می‌شود، موفقیت‌های آنان را پیش‌بینی کرد (به نقل از مفیدی و همکاران، ۱۳۹۴).

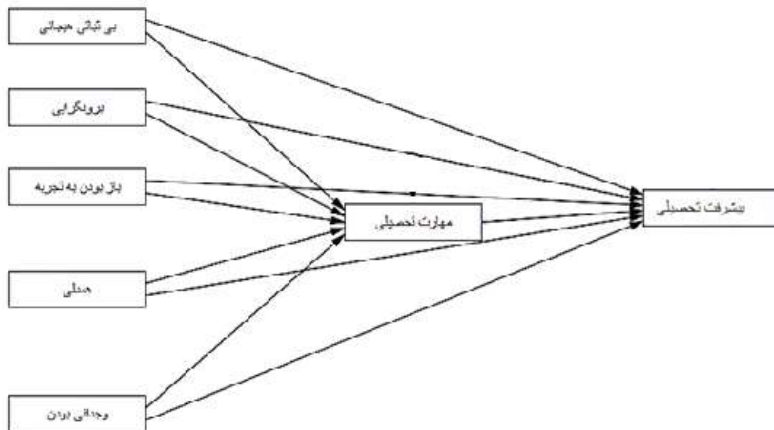
همچنین نتایج مطالعه نوریان و همکاران (۱۳۸۵) در مورد عادات‌های مطالعه در بین دانشجویان به این نتیجه رسیده است که بیشتر دانشجویان در مهارت‌های مدیریت زمان و یادداشت‌برداری، تمرکز در حین مطالعه و درک مطلب مشکل دارند. همچنین نتایج مطالعات نشان می‌دهد که برای رسیدن به پیشرفت و عملکرد مناسب در آموزش، هر فرد باید دارای مهارت‌ها و عادات مناسبی در جهت استفاده و دستیابی به دانش باشد و دانش‌آموزان خوب افرادی هستند که یادگیری بیشتری از خود نشان می‌دهند، به فعالیت‌های خودآگاهی دارند و در راه اهداف خود مقاومت بیشتری نشان می‌دهند (میلر و بریکمن^۲، ۲۰۰۴؛ ایساریدا^۳، ۲۰۰۵؛ آینلی و پاتریک^۴، ۲۰۰۶؛ آینلی، ۲۰۰۶ به نقل از نوریان، ۱۳۸۵).

در پژوهش گوردن^۵ (۲۰۰۹) نیز نشان داده شد که دانشجویانی که در ترم‌های تحصیلی خود دچار شکست نشده بودند، اضطراب کمتری داشتند، ایده اصلی درس را بهتر درک می‌کردند، در پردازش اطلاعات موفق‌تر بودند و از راهبردهای خودآزمایی و آزمون نسبت به دانشجویان دیگر بیشتر استفاده می‌کردند.

به‌رغم مطالعات انجام‌شده در زمینه اثربخشی مؤلفه‌های متعدد بر پیشرفت تحصیلی، کمتر مطالعه‌ای است که به‌طور هم‌زمان اثربخشی ویژگی‌های شخصیتی را با میانجی‌گری مهارت‌های تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی را بررسی کرده باشد، لذا با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیقاتی ذکر شده هدف اصلی پژوهش حاضر آزمون مدل علی روابط بین ویژگی‌های شخصیتی

1. Hoveland C M
2. Miller & Bricman
3. Isariada
4. Patrick
5. Gordon

و پیشرفت تحصیلی با توجه به نقش واسطه ای مهارت های تحصیلی در میان دانشجویان علوم پزشکی شهید بهشتی به روش تحلیل مسیر می باشد. برای این منظور مدلی را که از پیشینه نظری و پژوهش های قبلی مشتق می شود به عنوان مدل درون داد (شکل ۱) انتخاب و پس از ارزیابی روابط میان متغیرها، ضرایب را برآورد و مدل برازش می گردد.

شکل ۱: نمودار مفهومی پیش بینی پیشرفت تحصیلی

روش پژوهش

روش اجرای پژوهش توصیفی و طرح پژوهش به دلیل بررسی روابط بین متغیرها از نوع طرح های همبستگی می باشد.

جامعه و نمونه آماری پژوهش

در این پژوهش جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی شاغل به تحصیلی در سال ۹۶-۱۳۹۵ بوده است. طبق آمار رائه شده توسط واحد آموزش دانشگاه تعداد کل دانشجویان در حال تحصیل در دانشکده ها ۱۳۳۸۰ نفر بود. برای انتخاب نمونه در این پژوهش ۵۰۰ نفر از روش نمونه گیری تصادفی چند مرحله ایی انتخاب شدند. برای این منظور ابتدا از میان ۱۳ دانشکده مختلف دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۴ دانشکده پزشکی، توانبخشی، دارو سازی و پرستاری به صورت تصادفی انتخاب شدند. در مرحله بعد از هر دانشکده ۴ کلاس انتخاب و پرسشنامه ها بین دانشجویان توزیع و پس از تکمیل، جمع آوری شد. از ۵۰۰ پرسشنامه جمع آوری شده، پس از بررسی پرسشنامه ها و خارج کردن پرسشنامه های مخدوش در نهایت ۴۱۹ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ابزارهای جمع آوری اطلاعات دو پرسشنامه استاندارد به شرح زیر بودند:

۱- پرسشنامه سنجش صفات پنج گانه شخصیتی (NEO) فرم کوتاه

با توجه به پیچیدگی و طولانی بودن NEO-PI-R و از همه مهم تر تمایل نداشتن آزمودنی ها به ابزار طولانی در موقعیتهای بالینی و پژوهشی، نسخه کوتاهی از این آزمون با عنوان پرسشنامه پنج عاملی (NEO-FFI) طراحی شد. این پرسشنامه شامل ۶۰ سوال است (کاستا و مک ری، ۲۰۰۸). به هریک از عوامل ۱۲ سوال اختصاص داده شده است که به هر سوال باید در مقیاس لیکرت کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم پاسخ داده شود. بکر (۲۰۰۶) ضرایب آلفای کرونباخ برای زیر مقیاس های N, E, O, A, C را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۶، ۰/۷۱، ۰/۷۷، ۰/۸۴ ذکر کرد. ضریب پایایی باز آزمایی در دانشجویان آمریکایی با فاصله سه ماه ۰/۷۵ تا ۰/۸۳ بود. برای خرده مقیاس های روان رنجور خویی، برون گرایی و تجربه پذیری ضریب پایایی با فاصله شش سال ۰/۶۸ تا ۰/۸۳ و توافق پذیری و وجدان گرایی با فاصله دو سال به ترتیب ۰/۷۹ و ۰/۶۳ گزارش شده است (فتحی آشتیانی، ۱۳۸۸).

۲- پرسشنامه مهارت های تحصیلی

جهت سنجش مهارت های تحصیلی از پرسشنامه مهارت های تحصیلی، شعبانی (۱۳۹۵) استفاده شد. پرسشنامه شامل ۱۴ مولفه برای سنجش مهارت های تحصیلی در دانشجویان علوم پزشکی می باشد. این ۱۴ مولفه شامل مهارت های مطالعه فعال (۶ سوال)، پردازش اطلاعات (۷ سوال)، فعالیتهای یادگیری (۶ سوال)، راهبردهای سازماندهی (۶ سوال)، کنترل بر فعالیت یادگیری (۱۰ سوال)، نظارت و ارزشیابی (۸ سوال)، اضطراب (۴ سوال)، مدیریت منابع (۹ سوال)، تمرکز (۳ سوال)، انتخاب ایده اصلی (۳ سوال)، خلاقیت (۳ سوال)، مهارت های اجتماعی بین فردی (۹ سوال)، خودکارآمدی (۸ سوال) و انگیزه در یادگیری (۴ سوال) است. نمره گذاری آزمون به صورت پنج درجه ای بر اساس طیف لیکرت از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم است. روایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی به دست آمده است و پایایی کل پرسشنامه به وسیله آلفای کرونباخ ۰/۹۱ و پایایی خرده مقیاس ها در دامنه ۰/۳۵ تا ۰/۷۱ قرار داشت (شعبانی، ۱۳۹۵). میانگین معدل یک سال تحصیلی دانشجویان نیز برای سنجش پیشرفت تحصیلی آنان ثبت گردید.

روش اجرا

به منظور جمع آوری اطلاعات ابتدا پرسشنامه مهارت های تحصیلی و صفات پنج گانه شخصیتی پس از آماده سازی و همچنین هماهنگی های لازم در بین نمونه آماری توزیع و از آنان خواسته شد طبق دستورالعملی که در بالای پرسشنامه نوشته شده، عمل کنند. همچنین به پاسخ دهندگان گفته شد که با صداقت کامل و دقت به پرسشنامه ها پاسخ دهند، همچنین به آنها این اطمینان داده شد که پاسخ های داده شده محرمانه خواهند بود. پس از تکمیل پرسشنامه ها، بازبینی،

کدگذاری گزینه ها و استخراج داده ها انجام گرفت و داده ها به صورت رایانه ای ثبت شدند. داده ها در برنامه ی SPSS ثبت گردید به منظور تحلیل استنباطی داده ها نیز از آزمون همبستگی و برای بررسی روابط علی میان متغیرهای پژوهش از روش تحلیل مسیر با نرم افزار لیزرل ۸ استفاده شد.

یافته‌ها

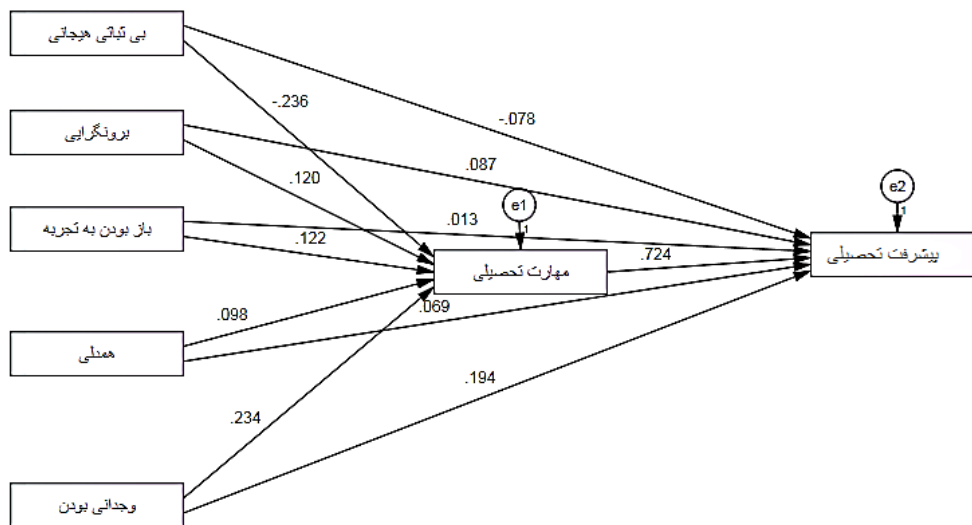
با توجه به این امر که ماتریس همبستگی مبنای تجزیه و تحلیل مدل های علی است ، ماتریس همبستگی متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱: ماتریس ضرایب همبستگی بین ویژگی های شخصیتی و مهارت تحصیلی با پیشرفت

		تحصیلی						
	متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱	۱- بی ثباتی هیجانی	1						
۲	۲- برونگرایی	-0.136**	1					
۳	۳- باز بودن به تجربه	-0.119*	0.016	1				
۴	۴- همدلی	-0.302**	0.202**	0.157**	1			
۵	۵- وجدانی بودن	-0.196**	0.315**	0.185**	0.329**	1		
۶	۶- مهارت تحصیلی	-0.125*	0.187**	0.134**	0.167**	0.283**	1	
۷	۷- عملکرد تحصیلی	-0.131**	0.269**	0.054	0.155**	0.394**	0.793**	1

* معنی داری در سطح ۰/۰۵ ** معنی داری در سطح ۰/۰۱

در جدول شماره ۱ نتایج همبستگی بین نمرات مربوط به ویژگی های شخصیتی با مهارت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان ارائه شده است. براساس نتایج بدست آمده همبستگی بین ویژگی شخصیتی بی ثباتی هیجانی با مهارت تحصیلی منفی ($p < 0/05$) و همبستگی بین ویژگی های برونگرایی، باز بودن به تجربه، همدلی و وجدانی بودن با مهارت تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار می باشد ($p < 0/01$). همچنین همبستگی بین ویژگی شخصیتی بی ثباتی هیجانی با عملکرد تحصیلی منفی و همبستگی بین ویژگی های برونگرایی، همدلی و وجدانی بودن با عملکرد تحصیلی مثبت و در سطح آلفای ۰/۰۱ معنی دار می باشد ($p < 0/01$). همبستگی بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی معنی دار نمی باشد. به منظور بررسی نقش میانجی مهارت تحصیلی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی از روش تحلیل مسیر استفاده شد. مدل بررسی شده به همراه شاخص های مربوط به برازش مدل در ادامه ارائه شده است.

شکل ۲: ضرایب استاندارد مدل پژوهش

ضرایب استاندارد و غیراستاندارد مدل به همراه آماره t مربوط به هر یک از ضرایب و سطح معنی داری آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: ضرایب مسیر مستقیم بین متغیرهای بکار رفته در مدل

P	مقادیر t	ضرایب استاندارد	ضرایب غیر استاندارد			
0.001	-5.236	-0.236	-0.178	←	مهارت تحصیلی	بی ثباتی هیجانی
0.008	2.660	0.120	0.100	←	مهارت تحصیلی	برونگرایی
0.007	2.702	0.122	0.105	←	مهارت تحصیلی	باز بودن به تجربه
0.030	2.167	0.098	0.081	←	مهارت تحصیلی	همدلی
0.001	5.190	0.234	0.166	←	مهارت تحصیلی	وجدانی بودن
0.006	-2.731	-0.078	-0.488	←	پیشرفت تحصیلی	بی ثباتی هیجانی
0.002	3.083	0.087	0.593	←	پیشرفت تحصیلی	برونگرایی
0.655	.447	0.013	0.089	←	پیشرفت تحصیلی	باز بودن به تجربه
0.014	2.461	0.069	0.473	←	پیشرفت تحصیلی	همدلی
0.001	6.761	0.194	1.134	←	پیشرفت تحصیلی	وجدانی بودن
0.001	23.997	0.724	5.968	←	پیشرفت تحصیلی	مهارت تحصیلی

در جدول ۲ ضرایب استاندارد و غیر استاندارد مستقیم بین متغیرها و سطح معنی داری مربوط به هر یک از ضرایب ارائه شده است. بر اساس نتایج بدست آمده ضرایب مربوط به رابطه بی ثباتی

هیجانی با مهارت و پیشرفت تحصیلی منفی ($p < 0/01$) و ضرایب مربوط به رابطه بین سایر ویژگی های شخصیتی با مهارت و پیشرفت تحصیلی مثبت ($p < 0/01$) است. ضریب مربوط به رابطه بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی معنی دار نمی باشد ($p > 0/05$). شاخص های مربوط به برازش مدل در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳: شاخصهای برازش مدل

شاخص برازش	دامنه مورد قبول	مقدار مشاهده شده	ارزیابی شاخص برازش
RMSEA	$< 0/08$	0/078	مناسب
SRMR	$< 0/08$	0/066	مناسب
CFI	$> 0/9$	0/94	مناسب
NFI	$> 0/9$	0/91	مناسب
NNFI	$> 0/9$	0/92	مناسب
IFI	$> 0/9$	0/94	مناسب

خطای ریشه مجذور میانگین تقریبی (RMSEA) برابر 0/078 و ریشه دوم میانگین مربعات باقی مانده (SRMR) برابر با 0/066 است که از میزان ملاک (0/08) کوچکتر است و در نتیجه برازش مدل را تأیید می کند. و در نهایت شاخص های CFI، NFI، NNFI نیز از ملاک مورد نظر (0/9) بزرگتر هستند. در مجموع و با در نظر گرفتن مجموع شاخص های برازش محاسبه شده برازش مدل ارائه شده با داده ها مورد تأیید قرار می گیرد. برای تعیین معناداری آماری اثر غیرمستقیم ویژگی های شخصیتی بر پیشرفت تحصیلی، از روش بوت استرپ استفاده شد.

جدول ۴: اثر میانجی مهارت تحصیلی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی

P	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد	مسیر واسطه‌ای	
0/009	0/171	1/063	پیشرفت تحصیلی	بی ثباتی هیجانی
0/036	0/087	0/595	پیشرفت تحصیلی	برونگرایی
0/043	0/088	0/626	پیشرفت تحصیلی	باز بودن به تجربه
0/027	0/071	0/486	پیشرفت تحصیلی	همدلی
0/009	0/170	0/990	پیشرفت تحصیلی	وجدانی بودن

در جدول ۴ نتایج مربوط به ضرایب غیرمستقیم ویژگی های شخصیتی بر پیشرفت تحصیلی، از طریق متغیر میانجی مهارت تحصیلی نشان داده شده است. با توجه به نتایج جدول و معنی داری

ضرایب غیرمستقیم بدست آمده، فر ضیه پژوهش مبنی بر نقش میانجی مهارت تحصیلی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی مورد تایید قرار می گیرد

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه میان پیشرفت تحصیلی و ویژگی های شخصیتی دانشجویان با توجه به نقش واسطه ای مهارت های تحصیلی است. برای نیل به این هدف با توجه به نظریه و تحقیقات قبلی انجام شده در این حوزه، الگویی مفهومی پیشنهاد شد و با استفاده از روش تحلیل مسیر مورد آزمون قرار گرفت. نتایج تحلیل مسیر نشان داد الگوی پیشنهادی با داده های لین تحقیق برازش نسبتاً خوبی دارد.

بر اساس نتایج به دست آمده ضرایب مربوط به رابطه بی ثباتی هیجانی با مهارت و پیشرفت تحصیلی منفی و ضرایب بین سایر ویژگی های شخصیتی با مهارت و پیشرفت مثبت است. همچنین ضریب مربوط به رابطه بین ویژگی شخصیتی باز بودن به تجربه با پیشرفت تحصیلی معنی دار نمی باشد. این یافته ها با نتایج اسپینات، فرویدناتلر، نئوبائر (۲۰۱۰)؛ هولوچر، شوبهارت و ویلفلینگر (۲۰۱۳) همسو می باشد. همچنین کاپرارا، و کچیون، الساندری، گرینو و باربارانی (۲۰۱۱) نشان دادند که مولفه وظیفه شناسی و گشودگی به تجربه می توانند پیشرفت تحصیلی را پیش بینی کنند که نتایج آنها در مولفه باز بودن به تجربه با تحقیق حاضر متناقض است. معنادار بودن ضرایب ویژگی های شخصیتی با پیشرفت تحصیلی نشان می دهد.

وجدانی بودن یا مسئولیت پذیری باعث ایجاد علاقه در درس می شود. افراد وظیفه شناس معمولاً تکالیف خود را به دقت انجام می دهند و سعی در بالاتر بردن عملکرد خود و در نهایت پیشرفت تحصیلی خود دارند. در واقع پشتکار زیاد و انگیزه پیشرفت بالا تضمین کننده موفقیت افراد وظیفه شناس است.

در مورد رابطه مثبت و معنادار برونگرایی و پیشرفت تحصیلی نیز تبیین روشنی می توان ارائه داد. زیرا از آنجا که خصوصیات افراد برونگرا روابط مثبت، گرم و صمیمی با هم کلاسی ها، دوستان و حتی اساتید است، احتمال اینکه این افراد پیشرفت تحصیلی بالاتری داشته باشند، تقریباً قابل توجه است، زیرا این افراد به دلیل تعاملات خوبی که با گروه های مطالعه، اساتید و دیگر دانشجویان دارند باعث ایجاد شرایط روحی مناسبی برای پیشرفت تحصیلی می گردد.

همچنین رابطه پیشرفت تحصیلی و روان رنجوری به علت وجود اضطراب ناشی از خصوصیات این زیر مقیاس منفی است. افراد روان رنجور که دارای اضطراب ها، ترس ها، تردیدها و مشکلات دیگر روان رنجوری هستند به طور معناداری در عملکرد تحصیلی و غیر تحصیلی خود دچار مشکل می شوند، همین پیامدهای ناگوار می تواند افراد روان رنجور را در شکوفا کردن استعداد های تحصیلی و پشتکار لازم برای پیشرفت تحصیلی بالا ناکام سازد.

همچنین پژوهش‌های کییونگی لی^۱ (۲۰۱۰) به نقل از حدادی بناب (۱۳۹۳)؛ هولند (۲۰۰۶)؛ دلافیونتی^۲ (۲۰۰۹)؛ ورنرباخ (۲۰۱۱)؛ نادم، آنیس و خیزار^۳ (۲۰۱۲)؛ طلایی و همکاران (۱۳۹۱)؛ نوریان و همکاران (۱۳۸۵)؛ سلطانیان و همکاران (۱۳۹۳)؛ سلیمانی و رکابدار (۱۳۹۲) نشان داد که بین عادت‌های مطالعه، رویکردهای یادگیری و مهارت‌های یادگیری با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد که نتایج به دست آمده در پژوهش‌های ذکر شده با نتیجه به دست آمده در این پژوهش مبنی بر نقش میانجی مهارت تحصیلی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و پیشرفت تحصیلی همسو می‌باشد.

به طور کلی می‌توان گفت در یادگیری و پیشرفت تحصیلی، در کنار متغیرهای شناختی، متغیرهای شخصیتی و عاطفی نیز اثر گذار هستند. بنابراین، تعیین نقش موثرترین شکل یادگیری بر اساس ابعاد شخصیت بسیار حائز اهمیت است و اگر نادیده گرفته شود، مشکلات عدیده در عملکرد مطلوب دانشجویان را باعث می‌شود. حال بر اساس یافته‌های فوق، با توجه به تاثیر ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پیشنهاد می‌گردد دوره‌هایی در خصوص آموزش مهارت‌های تحصیلی با توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان و تفاوت‌های فردی بین آنها برگزار گردد، تا از این طریق از افت تحصیلی دانشجویان پیشگیری کرد.

منابع فارسی

- بادله شמושکی، محمدتقی، حسینی، سید عابدین، چرکزی، عبدالرحمن، جعفری، سید یعقوب، بخشا، فوزیه (۱۳۹۲)؛ مهارت‌های مطالعه و ارتباط آن با وضعیت تحصیلی دانشجویان، *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، شماره ۱۳(۱).
- حدادی بناب، بهرام (۱۳۹۳). تاثیر مشارکت در فرایند یاددهی - یادگیری بر میزان مشارکت انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی در سال تحصیلی ۹۲-۹۳. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- صاحب‌الزمانی، محمد؛ زیرک، آیدا (۱۳۹۰). راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان علوم پزشکی اصفهان و ارتباط آن با سطح اضطراب امتحان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۱(۱).
- طلایی، افسانه؛ حکمت پور، داوود (۱۳۹۱). تبیین تجارب دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اراک از عوامل موثر در فرایند یادگیری فعال: پژوهش کیفی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، ۱۲(۱).

¹. Keyunghie Lee

². De La Fuente

³. Nadeem , Aness, Khisar

علی پور، ندا (۱۳۹۴). بررسی نقش واسطه ایی هوش فرهنگی در رابطه بین ویژگی های شخصیتی با مهارت های اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه های شمال خوزستان. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دزفول.

فتحی آشتیانی، علی (۱۳۸۸). *آزمونهای روان شناختی، ارزشیابی شخصیت و سلامت روان*، تهران، بعثت.

سلطانیان، علی رضا؛ بشیریان؛ سعید، براتی، مجید (۱۳۹۴). مقایسه تاثیر دو روش آموزش فعال ترکیبی و روش کلاسیک در یادگیری درس آمار، *مجله توسعه ای آموزش در علوم پزشکی زنجان*، ۸ (۱۸).

سلیمانی، بهاره؛ رکابدار، قاسم (۱۳۹۲). بررسی ارتباط بین رویکردهای مطالعاتی و پیشرفت تحصیلی ریاضی با نقش واسطه ایی اضطراب ریاضی. *فصلنامه آموزش و ارزشیابی*، سال ۶، شماره ۲۱.

شکری، امید؛ دانشپور، زهره؛ عسگری، اعظم (۱۳۸۷). تفاوت های جنسیتی در عملکرد تحصیلی: نقش صفات شخصیت. *مجله علوم رفتاری*، دوره ۲، شماره ۲.

شعبانی، سمیه (زیر چاپ). ساخت و استاندارد سازی مقیاس مهارت های تحصیلی در بین دانشجویان علوم پزشکی شهید بهشتی، *فصلنامه اندازه گیری تربیتی*، دانشگاه علامه طباطبایی

مفیدی، صفیه؛ بیانی، علی اصغر (۱۳۹۴). بررسی تاثیر آموزش راهبردهای یادگیری و مطالعه بر میزان یادگیری و یادداری درس فیزیک دانش آموزان دختر پایه اول دبیرستان شهرستان گمیشان سال تحصیلی ۹۱-۹۲. *فصلنامه پژوهش در برنامه ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی - برنامه ریزی درسی)*، دوره ۱۲، شماره ۱۹.

نوریان، عباس علی؛ موسوی نسب، نورالدین؛ فهری، آرزو؛ محمد زاده، اکبر (۱۳۸۵). مهارتها و عادات مطالعه دانشجویان پزشکی. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، شماره ۵ (۲).

محمودی، غلامرضا؛ جوادی، محمد جعفر؛ صحرائی؛ محسن (۱۳۹۲). رابطه سبکهای تفکر و تیپ های شخصیت با انگیزش پیشرفت در دانش آموزان دوره راهنمایی. *مجله تحقیقات روانشناختی*، شماره ۱۸.

References

- Busato, V.V., Prins, F. J., Elshout, J.J., & Hamaker, C. (2000). Intellectual ability, learning styles personality, achievement motivation and academic success of psychology students in higher education. *Personality and Individual Differences*, 29, 1057-1008.
- Caprara, G. V., Vecchione, M., Alessandri, G., Gerbino, M., Barbaranelli, C. (2011). The contribution of personality traits and self-efficacy beliefs to academic

- achievement: A longitudinal study. *British Journal of Educational Psychology*; 81: 78–96.
- Conrad, M. (2007). Aptitude is not enough: How personality and behavior predict academic performance. *Journal of Science Education*, 11, 1, 38–54.
- Daff, A.; Boyle, E.; Dunleavy, K. & Ferguson, H. (2005). The relationship between personality, approach to learning and academic performance. *Personality and Individual Differences*, 36, 1907–1930.
- De La Fuente J, Cardelle-Elawar M. (2009). Research on action emotion style and study habits: Effects of individual differences on learning and academic performance of undergraduate students. *Learning and Individual Differences*. 19(4):567-57
- Holocher, S., Schubhart, S., Wilflinger, G. (2013). Intellectual and non-intellectual determinants of high academic achievement – the contribution of personality traits to the assessment of high performance potential. *Psychological Test and Assessment Modeling*; 55(3): 231-244.
- Hoveland C M. (2006). *Relationships between learning and study strategies and academic achievement in associate degree nursing students*. [dissertation]. Wyoming: University of Wyoming
- Gordon, W. I. (2009). A factor analysis study of the self regulated learning inventory. Retrieved May 9, from: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/14/d2/38.pdf
- Kardum I, Krapic N (2001). Personality traits, stressful life events, and coping styles in early adolescence. *Journal of Personality and Individual Differences*. 30: 503-515
- Korotkova D, Hannah TE (2004). The five factor model of personality: strengths and limitations in predicting health status, sick-role and illness behaviour. *Journal of Personality and Individual Differences*. 36: 187-199.
- Miller, R.B. & Brickman, S.J. (2004). A model of future-oriented motivation and self regulation. *Educational Psychology Review*, 16(1), 9-33.
- Nadeem, M, Aness, M, & Khair, A. (2012). Relationship of creative thinking with the Academic Achievement, *PROCEDIA-SOCIAL AND Behavioral Sciences*. 114(21):36-39
- Oneale, L. D. G., Harrison, S. (2013). An Investigation of the Learning styles and Study Habits of Chemistry Undergraduates in Barbados and their Effect as Predictors of Academic Achievement in Chemical Group Theory. *Journal of Educational and Social Research*; 3(2): 107-122 .
- Poropat, A. E. (2010). *A Meta-analysis of the Five-factor Model of personality and academic Performance*. Available in <http://www.Sciencedirect.com/>.
- Rachal K C, Daigle sh, Rachal WS (2007). Learning Problems Reported by College Students: Are They Using Learning Strategies? *J instructional psychology*. 34(4): 191-199.
- Rosander, P, Backstrom, M, & Stenberg, G. (2011). Personality traits and general intelligence as predictors of academic performance: A structural equation modeling approach. *Learning and Individual Differences*.
- Spinath, B., Freudenthaler, H. H., Neubauer, A. C. (2010). Domain-specific school achievement in boys and girls as predicted by intelligence, personality and motivation. *Personality and Individual Differences*; 48: 481–486.

-
- Wernersbach ,B,M.(2011) .*The Impact of study skills courses on Academic self-efficacy . presented at the Utah University & Counseling Centers Conference, Park City , UT,October.*
- Zhang, L. (2004). Learning approaches and career personality types: Biggs and Holland united. *Personality and Individual Differences*, 37, 65–81.
- Zhang, L. (2005). Preferred teaching styles and modes of thinking among university students in mainland China. *Thinking Skills and Creativity*, 1, 95–107